

просторі, де треба мати особисту волю до життя, власні орієнтири, особисту відповідальність і здатність робити вибір [7].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Одним із можливих механізмів відтворення цілісної картини світу, ціннісно-нормативного базису духовної, соціальної та матеріальної сфер життя українського суспільства стає інтеграція.

Демократична інтеграція починається після того, як кожна людина, соціум чи держава пройдуть усі стадії вільного розвитку (економічну, ідеологічну, політичну та національної самостійності). Так відбувалася інтеграція Західної Європи до Європейського Союзу.

Головна біда (і одночасно більше проблема) України не в глибокій економічній кризі, а в духовно-вольовому гальмі, оскільки не вирішено, на якому ціннісно-нормативному базисі необхідно будувати державу і суспільство загалом, а значить якої стабільності необхідно прагнути.

Вирішенню саме цієї проблеми і повинно сприяти розроблення превентивної концептуальної моделі розвитку України як нормативного інтегрованого механізму, ідеї і пріоритети якого повинні бути встановлені національним суспільним розумом. Саме це питання і досліджуватиметься нами надалі.

1. Гальчинський А.С. *Кінець тоталітарного режиму, що далі? // Українські пропілеї. 2003. – 140 с.* 2. *Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; керівник авторськ. кол. і наук. ред. О. Г.Білорус. – К.: КНЕУ, 2002. – 733 с.* 3. Гоббс Т. *Левіафан / Пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2004. – 606 с.* 4. Павловський М.А. *Наш вибір. Відродження чи руйнація? Науковий аналіз та прогноз. – К.: Техніка, 2003. – 48 с.* 5. Павловський М. *Стійкість економічної системи – необхідна умова зростання добробуту // Універсум. – 2002. – №1–2. – 11 с.* 6. Саєнко Ю. *Україна: моделі виживання то проблема вибору // Універсум. – 2002. – №1–2. – С.6–7.* 7. *Wissmann, Matthias (Hg.). Die Soziale Marktwirtschaft – Thesen zur Gestaltung Deutschlands und Europas, Verlag Langen Müller/Herbig 2005.*

УДК 630*676.2

М.Т. Бець

Національний лісотехнічний університет України,
Інститут підприємництва та перспективних технологій
при Національному університеті “Львівська політехніка”

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖЛІСГОСПІВ В УМОВАХ НЕДОСТАТНЬОГО ФІНАНСУВАННЯ

© Бець М.Т., 2006

Оцінено стан лісового господарства з огляду грошових потоків у сфері природокористування, розглянуто особливості формування фінансових джерел, методику визначення оптимальної структури оборотного капіталу за критерієм максимізації фінансової рентабельності, описана система здійснення аналізу оборотного капіталу та наведено приклад розрахунку оптимальної структури оборотного капіталу держлісгоспу.

Estimate state forestry economy for inspection money circulation in sphere natural use, look at peculiarities formation of financial source, in clauses the technique of definition of optimum structure of a working capital by criterion to a maximum of financial profitability is considered: the factors are studied which influence structure of a working capital, the system of realization of the analysis of a working capital is described and the example of account structure of a working capital is resulted of forestry

Постановка проблеми. Діяльність лісогосподарських підприємств як суб'єктів господарювання супроводжується протидією державної форми власності на природні ресурси та особливостями лісового господарства як дотаційного виду діяльності. Перероблення деревини

держлігоспами здійснюється в умовах госпрозрахунку, при цьому держлігоспи отримують значні доходи, про що свідчать зростання обсягів обов'язкових платежів до бюджету.

Так, загальні суми обов'язкових платежів до Державного бюджету лісогосподарських підприємств істотно перевищують бюджетні видатки на ведення лісового господарства та мисливство, що дає змогу їх діяльність визнати загалом прибутковою та високорентабельною, але такий фінансовий результат цілком не виправдовує цінності вкладених ресурсів [5].

Зазначимо, що метою і предметом діяльності держлігоспів є ведення лісового господарства, а також питання охорони, захисту, раціонального використання лісових ресурсів, відтворення лісів, наданих в побічне користування держлігоспу, організація ведення мисливського господарства.

Державні лісогосподарські підприємства в одному суб'єкті господарювання поєднують протилежні за суспільно-громадським і підприємницьким змістом види діяльності, кожна з яких є „донором” іншої, але перероблення деревини виснажує лісове господарство з огляду вимог екологізації вітчизняної економіки та значення лісів для довкілля [2].

Проблема налагодження ефективного механізму формування фінансових ресурсів державних підприємств лісового сектору залишається невирішеною, що вимагає пошуку та застосування ринкових інструментів фінансового менеджменту на рівні держлігоспів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно визнати, що протягом останніх років відбувається становлення лісового господарства як самоокупної галузі, оскільки вітчизняні державні лісогосподарські підприємства для діяльності, крім надходжень з державного бюджету, залучають більшу частину власних коштів, які отримані від здійснення різних видів госпрозрахункової діяльності на лісових землях. Така господарська ініціатива суб'єктів господарювання сектору послуг лісового господарства зумовлена об'єктивними проблемами державного фінансування робіт з охорони та відновлення лісів [5].

„Хронічна” відсутність фінансових ресурсів у державних лісокористувачів вимагає посиленої уваги керівних та контролюючих органів щодо формування джерел їх майна у складі залученого капіталу суб'єктів господарювання (оборотного капіталу) в умовах **госпрозрахункової та кошторисно-бюджетної системи фінансування лісового господарства.**

Аналіз економіко-фінансових та еколого-соціальних аспектів державної політики природокористування проведено у дослідженнях таких науковців, як Веклич О.О., Гринів Л.С., Ендерс А., Соколовський Н.К., Ріхтер К. та ін., зокрема проблеми реформування фінансового механізму лісового господарства розглядали у працях Бобко А.М., Врублевська О.В., Голуб А.А., Дяченко Я.Я., Максимів Л.І., Мішенін Є.В., Олійник О.І., Синякевич І.М., Туниця Ю.Ю., Фурдичко О.І. та ін.

Оптимізація джерел формування ресурсів державних підприємств лісокористувачів за структурою їх оборотного капіталу є одним із найважливіших і складніших завдань, які розв'язують під час фінансового управління державним підприємством, являє собою таке співвідношення використання власного і залученого капіталу, за якого забезпечується оптимальне співвідношення між коефіцієнтом фінансової рентабельності власного оборотного капіталу і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства [4].

Методики, прийняті у світовій практиці щодо оптимізації джерел формування оборотного капіталу вітчизняних підприємств, зокрема державних – користувачів природних ресурсів, можуть бути повною мірою реалізовані лише за наявності розвинутого вітчизняного ринку фінансово-кредитних інструментів, статистики про нього та використання підходів фінансового менеджменту [1].

Цілі статті. З метою оцінювання особливостей формування грошових потоків у сфері користування лісовими ресурсами пропонується розглянути та дослідити таке:

– з'ясувати склад та особливості формування джерел фінансових ресурсів ДЛГ за видами економічної діяльності в сучасних умовах фінансування лісового господарства України за рахунок бюджетних коштів;

- дослідити етапи типової методики фінансового менеджменту та оцінити особливості оптимізації структури оборотного майна (активів) державних лісогосподарських підприємств за рахунок залучення кредитів;
- розглянути фактори, що формують доцільність залучення лісокористувачами капіталу у разі обліку фінансових витрат;
- проаналізувати фінансовий стан об'єкта дослідження та аналітично дослідити прибутковість оборотних активів ДЛГ за заданих значень фінансового важеля;
- узагальнити результати розрахунків доцільності залучення оборотних коштів ДЛГ під час їхнього кредитування за методикою фінансового важеля, запропонувати шляхи вдосконалення способів поповнення фінансових ресурсів ДЛГ.

Викладення основного матеріалу. Особливості господарювання державних лісогосподарських підприємств в умовах існуючого фінансового механізму здійснення лісової політики в Україні передбачають такі джерела формування майна (активів) держлісгоспів:

- власний капітал (грошові та матеріальні внески засновника – держави);
- доходи, одержані від господарської діяльності – лісозаготівля (рубання головного користування), рубання пов'язані з веденням лісового господарства, заготівля другорядних лісових матеріалів, побічне лісове користування, лісомеліорація, вирощування посадкового матеріалу, перероблення деревини (виробництво пиломатеріалів тощо), мисливство;
- кредити банків;
- капітальні вкладення та дотації з бюджетів.

Закономірності структури витрат в лісовому господарстві (найбільша питома вага припадає на утримання лісогосподарського апарату, мінімальні витрати на ведення лісового господарства за рахунок недостатнього фінансування лісового господарства) негативно впливають на технічне оновлення послуг лісового господарства та впровадження екологічно орієнтованих технологій, що можливо лише за рахунок залучення різних видів кредитів та створення інноваційного клімату в лісовому секторі економіки.

Лісопромислова діяльність держлісгоспів спрямована на здійснення лісозаготівельних робіт на рубаннях головного користування, забезпечення вивезення деревини з верхніх складів лісництв, сортування і розкряжовування деревини на сортименти нижнім складом з метою їх подальшої реалізації споживачам, забезпечується технічними засобами лісництв, службами автотранспортних цехів та нижнього складу.

Передусім перерозподіл грошових потоків доходів та витрат з метою зростання прибутковості лісового господарства вимагає координації дій Державного комітету лісового господарства, Міністерства фінансів України, регіональних фінансових структур та обласних управлінь лісового господарства, що вимагає докорінної зміни нормативної законодавчої бази.

Частково проблему самоокупності лісового господарства можна вирішувати раціональним використанням та оптимізацією структури наявних оборотних активів держлісгоспів, що становить як науковий, так і практичний інтерес в умовах фінансової залежності лісових власників і лісокористувачів від центральних органів влади та управління.

Оцінимо оптимізацію структури оборотного капіталу державного підприємства – лісокористувача згідно з типовою методикою, що об'єднує такі етапи [3]:

1) аналіз оборотного капіталу підприємства передбачає виявлення динаміки складу, структури власного і залученого капіталу, динаміки рівня коефіцієнтів фінансової стійкості та ліквідності, їх порівняння з теоретично-оптимальними, динаміки показників ефективності використання оборотного капіталу (термін оборотності, рівень закріплення, сума вивільнених (залучених коштів);

2) оцінювання основних факторів, що визначають формування структури оборотного капіталу, а саме:

- галузеві особливості операційної діяльності підприємства, рівень її прибутковості (високий рівень за рахунок переробки деревини, збитковий – в лісовому господарстві);

– кон’юнктура товарного ринку лісопродукції (розвинута і насичена продукція, зокрема значна вага продукції на експорт);

– стадія життєвого циклу (діючі підприємства);

– кон’юнктура фінансового ринку, ставлення кредиторів (належно не застосовуються інструменти в лісовому секторі, оскільки підприємства є державними, кредитування комерційними банками обмежене);

– рівень оподаткування (податкові платежі держлісгоспів за обсягами переважають у декілька разів фінансування з бюджету; доходи Державного бюджету України передбачено в 2006 р. на суму 71017, 0 тис. грн. проти запланованих 50000,0 тис. грн.. в 2003 р. від збору за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду; видатки на ведення лісового господарства та мисливства передбачені на 2006 р. в сумі 2653,3 тис. грн., зокрема на оплату праці 1205,5 тис. грн.. на комунальні послуги та енергоносії 72,7 тис. грн.; співвідношення запланованих доходів до видатків на ведення лісового господарства в 2006 р. становить 26,7 разів);

– фінансова ментальність власників, рівень концентрації власного капіталу (обмежене повноваження лісових власників і лісокористувачів центральними органами влади, відсутність ринкових інструментів використання капіталу державними підприємствами лісового господарства);

3) оптимізація структури оборотного капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності оборотного капіталу підприємства, а саме:

– визначення суми власного оборотного капіталу підприємства, співвідношення наявного власного капіталу та наявного залученого (плече фінансового важеля) капіталу;

– розрахунок валової рентабельності оборотних активів підприємства як співвідношення валового прибутку і оборотних активів;

– оцінювання варіантів та вибір ставок відсотків за кредит (без і з врахуванням ризику, премії за ризик) на залучений оборотний капітал;

– визначення суми чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства з врахуванням сплати відсотків за кредит і суми податкових платежів;

– розрахунок рентабельності наявного власного оборотного капіталу та оптимізація можливої суми залучення оборотного капіталу за варіантами значення плеча фінансового важеля та рівнем максимізації рентабельності можливої суми залучення капіталу.

Оптимізація формування структури оборотного капіталу державних підприємств під час визначення оподаткованого прибутку враховує фінансові витрати на обслуговування боргу, оскільки за рахунок оподаткованої економії реальна ставка відсотка за кредити зменшується порівняно з контрактною. У таких випадках ефект фінансового важеля (ЕФВ) рекомендують визначати так [6]:

$$\text{ЕФВ} = (\text{РОА} \times (1 - \kappa_n) - \text{СП} (1 - \kappa_n)) \times \text{ЗК/ВК} = (\text{РОА} - \text{СП}) \times (1 - \kappa_n) \times \text{ЗК/ВК}, \quad (1)$$

де РОА – рентабельність валова оборотних активів (відповідних джерел майна – капіталу) до сплати податків (відношення суми валового прибутку до середньорічної суми оборотних активів підприємства); κ_n – коефіцієнт оподаткування (відношення суми податків до суми прибутку); СП – ставка позичкового відсотка, передбачена контрактом; ЗК – залучений капітал; ВК – власний капітал.

Ефект фінансового важеля у разі обліку фінансових витрат залежить від факторів:

• різниця між загальною рентабельністю оборотних активів після сплати податку і контрактної відсоткової ставки: $\text{РОА} (1 - \kappa_n) - \text{СП}$;

• зниження відсоткової ставки: $\text{СП} - \text{СП}(1 - \kappa_n)$;

• плече фінансового важеля: ЗК/ВК ;

• коефіцієнт обслуговування боргу, який розраховують так:

$$\text{К.б.} = \frac{\text{прибуток після оподаткування} + \text{відсотки до погашення} + \text{амортизація}}{\text{відсотки до погашення} + \text{частина суми кредиту, що погашається}}. \quad (2)$$

Так, значення коефіцієнта обслуговування боргу для кредитної лінії Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) встановлюється не нижче 1,5. Зазначимо, що згідно з вимогами ЄБРР кредити в межах цієї лінії надають юридичним особам недержавної форми власності, тобто державні лісогосподарські підприємства позбавлені можливості таким способом поповнювати і формувати оборотні активи і, загалом, необоротні (зокрема, основні засоби і нематеріальні активи).

Зважаючи на об'єктивну потребу реформування форм власності на ліси, розглянемо тенденцію основних техніко-економічних та фінансових показників одного з державних лісогосподарських підприємств Івано-Франківського управління лісового господарства за 2002–2004 рр. (табл. 1 та табл. 2).

Таблиця 1

Техніко-економічні показники діяльності ДЛГ

Показники	Од. вим.	Фактично за рік			Значення за 2005 рік	
		2002	2003	2004	план	Факт за 1-ий квартал
1. Обсяг реалізації продукції без ПДВ	тис. грн..	4394,6	5452,0	9769,7	13667,8	2539,4
– в т.ч. експорт	тис. грн..	534,0	581,0	959,9	1985,1	141,5
2. Реалізовано в натуральних показниках	м ³	52614	63718	88855	98730	20733
в т.ч. деревини	м ³	50878	61959	87233	96880	20341
в т.ч. пиломатеріалів	м ³	1736	1759	1622	1850	392
2. Лісозаготівля						
2.1. Об'єм заготівлі деревини, всього	тис. м ³	53,35	66,6	93,2	101,0	17,4
– головного користування	тис. м ³	10,46	13,5	29,2	37,4	5,1
– рубки пов'язані з веденням лісового господарства	тис. м ³	42,89	53,1	64,0	63,6	12,3
3. Переробка деревини						
3.1. Перероблено деревини на пиломатеріали, всього	м ³	3550	3550	2880	2880	670
3.2. Валовий випуск пиломатеріалів	м ³	2650	2650	2150	2150	500
3.3. Обсяг товарної продукції	м ³	517	644,4	682,0	868,5	198,6

Значення показників табл. 1 і 2 свідчать про зростання обсягів доходів та витрат державного підприємства, при цьому основну діяльність з посадки лісу, догляду та охорони насаджень здійснюють за рахунок власних коштів, питома вага яких становила 90% у загальних витратах держлісгоспу на ведення лісового господарства у 2004 р і залишається на тому самому рівні.

Зазначимо, що уряд у вересні 2005 року прийняв “Наказ про розмежування лісового господарства та переробної галузі в одному юридичному суб'єкті”, але з огляду на політичні події та проблеми формування державного бюджету в 2005–2006 рр. цей захід не отримав фінансового забезпечення і на практиці розмежування відбувається вкрай складно.

За таких співвідношень доходів від діяльності та витрат на ведення лісового господарства, лісозаготівлю та перероблення деревини, необхідно розмежувати фінансування цих структурних складових, і для госпрозрахункової діяльності поширено застосовувати ринкові фінансові інструменти, а саме, залучати кошти на кредитній основі.

Припустимо, що довгострокові кредити використовуються підприємством тільки для фінансування основного капіталу ДЛГ, а короткострокові кредити – тільки для фінансування оборотного капіталу.

**Динаміка показників фінансування бюджетної та госпрозрахункової діяльності ДЛГ
та розрахунків з бюджетом за 2002–2004 рр.**

Показники	Од. вим.	Фактично за рік			Значення за 2005 рік	
		2002	2003	2004	план	Факт за 1-ий квартал
1. Середньомісячна заробітна плата, всього	грн..	243,8	316,9	471,1	x	634,8
– бюджетна діяльність (лісове господарство)	грн..	210	247,9	317,55	x	467,1
– госпрозрахункова діяльність (переробка деревини)	грн..	264	344,2	521,67	x	681,1
2. Середньоспискова чисельність працівників, всього	осіб	472	479	463	x	408
– бюджетна діяльність (лісове господарство)	осіб	174	138	115	x	86
– госпрозрахункова діяльність (переробка деревини)	осіб	298	341	348	x	322
3. Посадка лісу	га	151	196	166	x	-
4. Витрати на ведення лісового господарства, всього	тис. грн.	2932,8	3556,9	5688,7	8037,2	1652,8
– кошти власні	тис. грн.	2341,8	2990,9	5091,1	7397,2	1488,8
– кошти бюджетні	тис. грн.	591	566	597,6	640,0	165
4.1. Питома вага власних коштів у витратах на ведення лісового господарства	%	79,8	84,1	89,5	92,0	90,0
5. Заборгованість по платежах до бюджету, час оплати яких не настав	тис. грн.	293,9	213,2	184,5	x	x
6. Сплачено податків до бюджету, всього	тис. грн.	700,5	974,1	1230,0	x	413,5
– т. ч. до місцевого бюджету	тис. грн.	167,3	306,6	397,9	x	109,7

Отже,

$$BK = BK - (O3 - DK), \quad ZK = OA - BK, \quad (3)$$

де O3 – вартість основних засобів; DK – сума довгострокових кредитів; OA – вартість оборотних активів; BK – власний капітал; ZK – залучений капітал.

В умовах інфляції, якщо борги та відсотки не індексуються, ЄФВ і POA збільшуються, оскільки обслуговування боргу і сам борг оплачуються вже знеціненими грошима:

$$\text{ЄФВ} = (POA - \frac{CI}{1+I}) \cdot (1 - k_n) \cdot \frac{ZK}{BK} + \frac{IxZK}{BK} \cdot 100\% . \quad (4)$$

В умовах інфляційного середовища навіть за негативної величини диференціалу $(POA - CI / (1+I)) < 0$ ефект фінансового важеля може бути позитивним за рахунок неіндексації боргових зобов'язань, що створює додатковий прибуток від застосування залучених засобів і збільшує суму власного капіталу.

Нехай підприємство планує збільшити величину оборотного капіталу за рахунок власних і позичених джерел максимально до величини, не збільшуючи виробничі потужності, які повністю завантажені.

Принциповим фактором доцільності короткострокового кредиту є рівень коефіцієнта валової рентабельності оборотних активів (з врахування відсотків за користування короткостроковим кредитом), який регулюється ставкою відсотків за кредит (ставка, що враховує ризик). Деякі зарубіжні та вітчизняні автори методик фінансового аналізу оцінили, що обов'язковим параметром

використання фінансового лівериджу є нерівність: $ROA > СП$, де ROA – рентабельність валова оборотних активів, $СП$ – ставка позичкового відсотка, передбачена контрактом. Відомо, що максимальний рівень рентабельності власного оборотного капіталу досягає максимуму при співвідношенні залученого та власного капіталу підприємства за пропорцією 50 : 50.

Дослідимо особливості застосування фінансового важеля з врахуванням ризику за ставкою відсотків за кредит за даними державного лісогосподарського підприємства (табл. 3).

Таблиця 3

**Аналітичне оцінювання фінансової рентабельності оборотних активів ДЛГ
за заданих значень фінансового лівериджу**

	Показники	Варіанти розрахунку		
		базовий	В – т 1	В-т 2
1	Сума власного оборотного капіталу, тис. грн..	(відсутній)	480,0	480,0
2	Можлива сума залученого оборотного капіталу, тис. грн..	480,0	480,0	960,0
3	Загальна сума оборотного капіталу, <i>ряд.1 + ряд.2</i> , тис. грн..	480,0	960,0	1140,0
4	Коефіцієнт фінансового лівериджу для оборотного капіталу, <i>ряд. 2 / ряд.1</i> , од.	-	1,0	2,0
5	Валова рентабельність оборотних активів, % *	16,0	16,0	16,0
6	Ставка відсотків за кредит з врахуванням ризику, %	15,0	15,0	15,0
7	Сума валового прибутку без врахування відсотків за кредит, <i>ряд.3x ряд.5/100</i>	76,8	153,6	182,4
8	Сума сплачених процентів за кредит, <i>ряд. 2 x ряд. 6 / 100</i>	72,0	72,0	144,0
9	Сума валового прибутку з врахуванням сплати відсотків за кредит, <i>ряд. 7 – ряд. 8</i>	4,8	81,6	38,4
10	Ставка податку на прибуток, %	25	25	25
11	Сума податку, <i>ряд. 9 x ряд. 10 / 100</i>	1,2	20,4	9,6
12	Сума чистого прибутку, що залишається в розпорядження підприємства, <i>ряд. 9 – ряд. 11</i>	3,6	61,2	28,8
13	Рентабельність власного оборотного капіталу, %, <i>ряд. 12 x 100 / ряд. 1</i>	-	12,8	6,0

Розрахунки фінансової рентабельності оборотних активів ДЛГ (табл.3) доводять, що стимулювання кредитної політики держави щодо лісовідновлення, охорони і використання лісу на інтенсивній основі можливе за рахунок зниження відсоткової ставки на кредити, застосування пільгових позик для здійснення цільових програм, які б вирішували еколого-економічні, зокрема фінансові, проблеми відтворення лісових ресурсів.

Отже, доходи від перероблення деревини держлісгоспів потрібно розглядати як основні фінансові ресурси ведення вітчизняного лісового господарства, тобто мобілізовані власні кошти, отримані від реалізації деревини, яка заготовляється під час рубань, пов'язаних з веденням лісового господарства, за умови регулювання джерел фінансування критеріями завданої екологічної шкоди.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фінансування природокористувача – це передусім створення економічних і організаційних умов для використання фінансових ресурсів з метою забезпечення природоохоронної діяльності. Він відображає складну систему економічних взаємовідносин, які виникають з приводу утворення фондів фінансових ресурсів.

В Україні механізм оптимізації джерел формування оборотного капіталу лісогосподарських підприємств в умовах дефіциту бюджетних коштів на ведення робіт у лісовому господарстві становить практичний інтерес і може бути обґрунтований аналітично з використанням ліверид-

жу – важеля, за невеликого зусилля якого можна істотно змінити результати виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Співвідношення доходів та витрат від ведення лісового господарства вимагає вдосконалення планування збалансованості потреб у ресурсах лісогосподарських підприємств з джерелами їх формування, передбачає розв'язання низки завдань:

- активізувати фінансову підтримку природоохоронної діяльності держлісгоспів, зокрема через механізми здешевлення кредитів комерційних банків, враховуючи природно-географічне та лісогосподарське районування України;

- застосовувати пільгове оподаткування прибутку держлісгоспів в частині лісорозведення та лісовирощування, як вагомий чинник зниження фінансового напруження в лісовому секторі, враховуючи вид зони (степова, лісова, приміська, курортна), в якій розташоване підприємство;

- створити при Держкомлісгоспі України фонд фінансової підтримки відновлення лісів у проблемних регіонах (степових зонах, у горах Криму) з метою централізації прибутків і розподілу витрат на ведення лісового господарства.

Вимагають подальших досліджень у сфері кредитування держлісгоспів особливості застосування пільгових позик на здійснення програм розширеного відтворення і охорони лісів за встановленою нормативною величиною прибутку лісогосподарування та можливості надання лісових ресурсів під заставу.

1. Бланк И. А. *Управление использованием капитала*. – К.: Ника–Центр, 2000. – С. 295–296.
2. *Воспроизводство лесных ресурсов: эколого – экономические проблемы*. – К.: СОПС Украины НАГ, 2002 г. – 314 с.
3. Дропа Я.Б. *Визначення оптимальної структури оборотного капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності* // Вісн. Львів. держ.і акад.: збірн. наук. ст. *Економічні науки*. – Львів: Львів. держ. фінан. акад., 2005. – С. 361–368.
4. Кащенко О.Л. *Фінансово – економічні основи природокористування*. – К.: Вища школа, 1999. – 304 с.
5. Крамарець В.О., Криницький Г.Т., Мазепа В.Г., Павлюк В.В., Третяк П.Р. *До стратегії розвитку лісового господарства України. Наукові праці* // Збірн. наук. пр.ь Лісівничої акад. наук України. Вип. 2. – Львів. Вид-во Наці. ун-ту "Львівська політехніка", 2003. – С. 31–36.
6. Савицкая Г.В. *Анализ хозяйственной деятельности предприятия*. – 3-е изд. перераб. и доп. – Минск: ИП "Экоперспектива", 1998. – 208 с.